

УДК 327(477)(1–4)

Руслан Ключник

**АНТИРОСІЙСЬКІ ПРОТЕСТИ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ**

Розглянуто антиросійські протести в Україні та за кордоном упродовж останнього часу, їх причини і наслідки.

Ключові слова: Україна, Крим, Донбас, антиросійські протести, європейські країни, ескалація.

Політика Російської Федерації стосовно України вже четвертий рік поспіль – на шпальтах газет та на екранах електронних засобів. Військовий, політичний, економічний, культурний тиск – це звична політика країн, що намагаються домінувати у сучасному світі. Не є винятком і Росія, яка прагне відновити контроль над тією частиною колишнього СРСР, яка не входить до її складу. Якщо Білорусь та Казахстан *de facto* знаходяться у сфері російського впливу, а країни Балтії остаточно її залишили, то спроби вплинути на ситуацію у нашій країні ведуться у різний спосіб.

У вітчизняному медіапросторі поширеною є думка, що антиросійські протести пов'язані з агресією цієї держави проти України. Ключовим моментом у розвитку українсько-російського конфлікту, на нашу думку, стала анексія Криму, після чого стало зрозуміло: добросусідські відносини між країнами малоімовірні протягом найближчого майбутнього. Ескалація ситуації на Донбасі лише підтвердила це припущення. У той час, як в окремих частинах двох українських областей розпочато антитерористичну операцію, по всій території країни поширилася хвиля антиросійських акцій.

Одним з перших об'єктів, біля яких було проведено акції протесту, стало посольство Росії в Україні. Починаючи з весни 2014 р., біля дипломатичного представництва періодично проводяться акції під гаслами “Крим – це Україна”. Після катастрофи малайзійського “Боїнга” у липні 2014 р. до посольства принесли сотні паперових літаків, звинувачуючи Росію у підтримці інсургентів.

В останні тижні (з початку березня 2017 р.) Україною прокотилася нова хвиля протестів. Цього разу об'єктами стали банки з російським капіталом. Відділення “Сбербанку” часто блокувалися та оклеювалися листівками “Це – банк країни-агресора. Він буде закритий”. Така реакція стала наслідком визнання росіянами (у тому числі керівництвом “Сбербанку”) документів, виданих на непідконтрольних територіях. Втім, слід зазначити, що співробітники банків, робота яких блокується, є громадянами України, і часто робота на ці фінансові установи є єдиним шляхом вижити, особливо в умовах економічної кризи. Враховуючи непрості економічні стосунки України та Росії, легко відслідкувати витоки нинішніх протестів у 2013 р., коли проходила акція “Не купуй російське” – тоді це була відповідь на торговельну війну двох держав.

Серед європейських країн, де антиросійські акції є звичним явищем, можна назвати Польщу. Вимоги та претензії, що висувуються у Варшаві, подібні до тих, які лунають і в Україні: припинення підтримки невизнаних республік, звільнення полонених, припинення русифікаторської політики у Криму. Слід відзначити, що День незалежності Польщі (11 листопада) щороку супроводжується антиросійськими маршами. Так, акція “Польща – бастион Європи” у 2016 р. зібрала понад 50 тисяч учасників [3].

Акції протесту проти політики Кремля поширилися по всьому світу – в усіх країнах, де є численною українська діаспора, а саме: Чехія, Німеччина, Франція, Іспанія, США, Канада. Акція “Stop Putin’s War in Ukraine” проходила навіть у колишніх радянських республіках, зокрема, Латвії. Слід відзначити, що країни Балтії вважають своє перебування у складі СРСР окупацією, відтак, антиросійська риторика є прийнятною і бажаною у суспільстві. Усього ця акція охопила понад 70 міст світу.

Утім, українське питання є важливим, але не єдиним фактором мобілізації антиросійських сил у світі. Влітку 2015 р. у Вірменії було підвищено ціни на електричну енергію. Враховуючи те, що компанія “Електричні мережі Вірменії” знаходиться у власності РФ, то протести набули антиросійського характеру. Політичний рух набув форм пікетів, блокувань автошляхів та зіткнень із поліцією.

Наприкінці 2016 р. новим приводом для проведення акцій проти російської політики стали події у Сирії. Мотиви російського збройного втручання в Сирії, далеко виходять за межі суто сирійського чи регіонального, близькосхідного контексту. Розпочата Росією військова операція в Сирії має забезпечити розв’язання відразу декількох взаємопов’язаних завдань, які у свою чергу, сприятимуть досягненню головної стратегічної мети – утвердження Росії у статусі великої держави, одного зі світових центрів сили [2, с. 488]. До 22 грудня 2016 р. армія президента Б. Асада за підтримки російських військ взяла під контроль найбільше місто країни – Алеппо. Бої за місто призвели до його повного руйнування; кількість жертв серед мирного населення навіть не піддавалася обліку. Усе це спричинило нові антиросійські акції у світі. На цей раз велика кількість протестувальників вийшла до російського консульства у Стамбулі. На хвилі антиросійських настроїв було вбито російського посла у Туреччині. Акції пройшли у Кувейті, Франції, США, Німеччині тощо. Учасники вимагали виведення російських військ із Сирії та відставки Б. Асада. Посольство Росії у Києві також пікетували учасники антивоєнного мітингу. Навіть у порівняно лояльному до РФ Ірані відбулися пікети російського диппредставництва.

Слід зазначити, що антиросійські акції організують за тією ж схемою, що й інші подібні рухи. Так, широко використовується інтернет, зокрема, соціальні мережі. Вагому роль відіграють прямі онлайн-репортажі з місця подій та хештеги, що допомагають структурувати інформацію у соціальних мережах. Якщо за часів Арабської весни соціальні мережі були відносно новим інструментом мобілізації громадян, то зараз це невід’ємна частина будь-якого масового руху.

Проте, акції протесту проти політики Кремля відбуваються й у самій Росії. Ще у вересні 2014 р. було проведено Марш миру у Москві – проти участі російських громадян у війні на Донбасі [1]. Поодинокі пікети і мітинги трапляються і після того, втім, за умов авторитарного режиму висловлювати свою думку є небезпечно.

Крім того, слід зазначити, що у Європі та світі набирає сили й проросійський рух. Майже всі крайні праві політичні сили у Євросоюзі виступають за зняття санкцій з Росії. Кандидат у президенти Франції М. Ле Пен відкрито заявляє про визнання Криму російською територією. А німецький правий рух “PEGIDA” використовує на мітингах російські триколори.

Отже, з усього масиву вищенаведених даних можна зробити певні висновки. По-перше, антиросійські протести далеко не завжди пов’язані з політикою Росії стосовно України: часто причинами стають економічний тиск (Вірменія) або військова експансія (Сирія). По-друге, координація протестів часто надто слабка або повністю відсутня; діяльність учасників часто є стереотипною і

неефективною. По-третє, всередині самої Росії наявний опозиційний рух, який, на нашу думку, активізується у 2018 р. напередодні президентських виборів. По-четверте, антиросійські настрої у світі врівноважуються проросійськими, що захищає Росію від остаточного набуття іміджу “держави-вигнанця”.

Список використаних джерел

1. У Москві проходить протест проти політики Росії щодо України та Сирії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/u_moskvi_prohodyt_protest_protu_polityky_rosii_shchodo_ukraini_ta_syrii_video_142970.html 2. Шуляк С. В. Мотиви російського збройного втручання у громадянську війну в Сирії [Текст] / С. В. Шуляк // Гілея: Науковий вісник. – 2016. – Вип. 115. – С. 485–488. 3. Polska bastionem Europy [Źródło elektroniczne] / Gazeta Wyborcza. – Reżym dostępu: <http://wyborcza.pl/10,82983,20967269,polska-bastionem-europy-marsz-niepodleglosci-2016.html?disableRedirects=true>

Руслан Ключник

АНТИРОССИЙСКИЕ ПРОТЕСТЫ В УКРАИНЕ И ЗА РУБЕЖОМ

Рассмотрены антироссийские протесты в Украине и за рубежом в течение последнего времени, их причины и последствия.

Ключевые слова: Украина, Крым, Донбасс, антироссийские протесты, европейские страны, эскалация.

Ruslan Klyuchnyk

ANTI-RUSSIAN PROTESTS IN UKRAINE AND ABROAD

The article reveals anti-Russian protests in Ukraine and abroad over the last period, their reasons and consequences.

Key words: Ukraine, Crimea, Donbass, anti-Russian protests, European countries, escalation.